

І.В. Голубєва

АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦАРЕБОРИСІВСЬКОЇ ФОРТЕЦІ У 2008 р.

The article presents a concise description of the results of planned archaeological research in the Fortress of Tsar Borys in 2008. During the excavations a public square has been localized. The materials obtained corroborated the conclusion that local elite resided in dytynets (citadel).

У 2008 р. тривали дослідження Царєборисівської фортеці біля с. Червоний Оскіл Ізюмського р-ну Харківської обл. Цього року дослідження зосереджувалися на дитинці фортеці (рис. 1, 1).

Розкоп V займав центрально-західну частину дитинця. Загальна площа складала 240 м², виявлено один археологічний об'єкт — заглиблену в давню поверхню яму, заповнену попелом. Практична відсутність археологічних об'єктів (житлових та господарських комплексів) на достатньо великій розкритій площі роз-

копу, а також слабка насиченість культурного шару артефактами можуть свідчити про те, що на цьому місці розташовувався майдан.

Загальна площа розкопу VI складала 99 м², його розміщено в південно-східній частині дитинця. Зафіксовано шість археологічних об'єктів: господарські ями та залишки наземної споруди. З цього розкопу походить доволі значна кількість фрагментів гончарної побутової кераміки та археологічно ціла глиняна деталь архітектурно оздоблення, срібні монети західноєвропейських країн та Московської держави, коштовні прикраси.

Зафіксовано наступну стратиграфію: 0—0,05 м — дерен; 0,05—0,35 м — гумусований чорнозем з матеріальними залишками обох періодів існування фортеці; 0,35—0,60 м чорно-

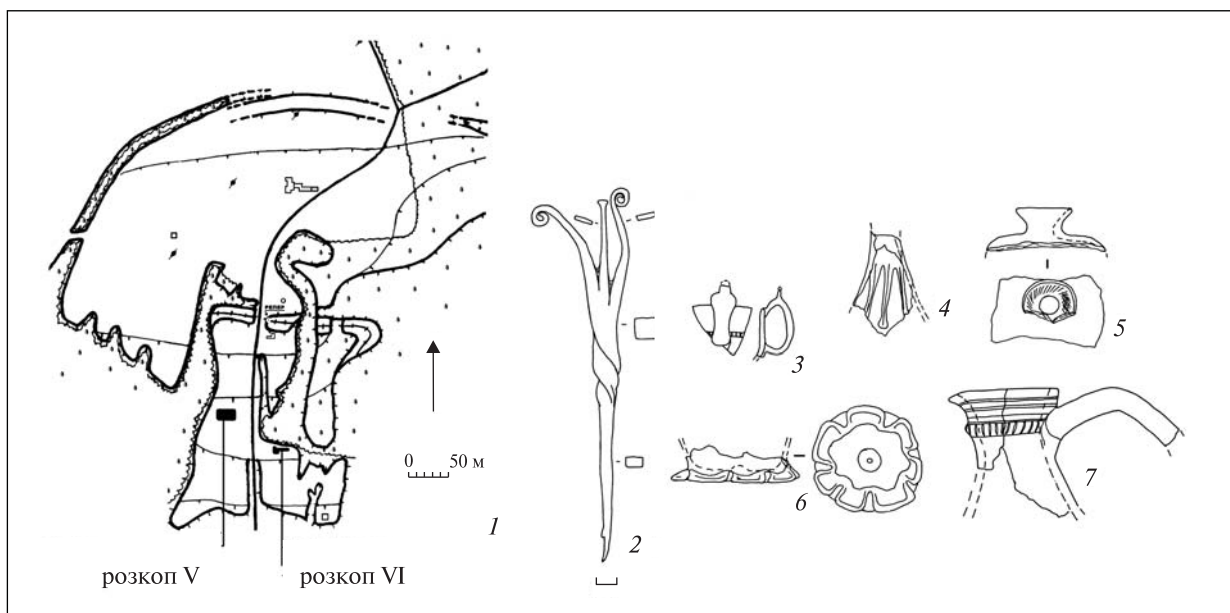

Рис. 1. Царєборисівська фортеця, розкопки 2008 р.: 1 — план фортеці із нанесеними розкопами; 2 — залізо; 3—6 — скло; 7 — кераміка, полива

зем поступово переходить у суглинок; з глибини 0,60 м — помаранчева материкова глина.

Речовий матеріал отримано здебільшого в розкопі VI. Представлений він переважно керамічними виробами черкаського типу другого періоду функціонування фортеці, рідше траплялися фрагменти горщиків московського типу. Значний відсоток фрагментів керамічного посуду, вкритого зеленою поливою, та скляних виробів свідчить про високий рівень достатку мешканців цієї частини городища (рис. 1, 3—7). Цей висновок підтверджується також вищим номіналом монет, знайдених у розкопах дитинця (срібні півтораки Сигізмунда III Вази та лускоподібні копійки Мос-

ковської держави). Серед коштовностей слід відзначити срібну каблучку з гравіруванням, мідну каблучку зі скляною та емалевими вставками, срібну сережку, мідну сережку зі скляною намистиною, а також мідну ручку дзеркала з антропоморфними зображеннями та поліхромними емалями.

Дослідження цього року розширили уявлення про давнє планування городища, підтвердили припущення про те, що основними мешканцями дитинця була еліта фортеці (наявність значного відсотка дорогого керамічного та скляного посуду, високого номіналу монет та коштовних прикрас). Деякі знахідки мають високу експозиційну цінність.

